

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΒΙΒΛΙΩΝ

Η εν λόγω στήλη στόχο έχει την παρουσίαση τόσο νέων όσο και παλαιότερων σημαντικών θεωρητικών και ιστορικών εκδόσεων για το θέατρο, όπως επίσης και την παρουσίαση λευκωμάτων, μονογραφιών ή/και αφιερωμάτων. Οι παρουσιάσεις αυτές αποβλέπουν αφενός στη δημιουργία ενός επιστημονικού και καλλιτεχνικού διαλόγου και προβληματισμού με τον επαγγελματία του θεάτρου, τον θεατρολόγο, τον θεατή και την κοινωνία και αφετέρου στη γνωριμία και τη συνεχή ολόπλευρη ενημέρωση – από την πλευρά των εκδόσεων – της επιστήμης και της τέχνης του θεάτρου σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Χριστίνα Θανάσουλα, Σχεδιασμός Φωτισμών: ζωγραφίζοντας επί σκηνής στις τέσσερις διαστάσεις, Creative Lighting, Αθήνα 2021. 154 σ.

Τζια Λακίδου

Περίληψη: Σκοπός της παρουσίασης είναι να αναδειχθεί το περιεχόμενο και η σημασία της έκδοσης της Χριστίνας Θανάσουλα, σε ένα πεδίο αληθινά παρθένο για τα θεατρολογικά γράμματα στη χώρα μας. Η έκδοση καλύπτει το θεωρητικό και το τεχνικό μέρος της επαγγελματικής και καλλιτεχνικής ενασχόλησης με τον σχεδιασμό θεατρικών φωτισμών και συμπληρώνεται από μία μελέτη περίπτωσης που επιτρέπει στον αναγνώστη να δει τα προβλήματα και τις δυνατότητες της εγχώριας θεατρικής παραγωγής.

Λέξεις-κλειδιά: *θεατρική παραγωγή, σχεδιασμός θεατρικών φωτισμών, μελέτη περίπτωσης*

Το βιβλίο της Χριστίνας Θανάσουλα *Σχεδιασμός Φωτισμών: ζωγραφίζοντας επί σκηνής στις τέσσερις διαστάσεις* που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Creative Lighting είναι η πρώτη και μοναδική ολοκληρωμένη έκδοση στα ελληνικά για τον φωτισμό στο θέατρο. Η πληρότητά του συνίσταται στο γεγονός ότι επιχειρεί να απαντήσει με σαφήνεια στο τί, στο πώς και στο γιατί του θεατρικού φωτισμού στο σύγχρονο θέατρο, τόσο σε επίπεδο θεωρίας όσο και σε επίπεδο πράξης, καθώς περιλαμβάνει ένα ολόκληρο κεφάλαιο που καταγράφει αναλυτικά ένα case study, τη φωτιστική μελέτη και υλοποίηση αυτής για την παράσταση *Ελεύθεροι Πολιορκημένοι* στο Εθνικό Θέατρο που προβλήθηκε μόνο σε live streaming στις 6 Μαρτίου 2021 λόγω της πανδημίας και του γενικού lockdown των θεάτρων στη χώρα μας.

Στα προηγούμενα κεφάλαια ο αναγνώστης, ειδικός ή μη, εισάγεται σταδιακά στον κόσμο του θεατρικού φωτισμού. Στο πρώτο κεφάλαιο αναλύεται τι σημαίνει να είσαι σχεδιαστής/-τρια φωτισμού, τι θα πρέπει να ξέρεις, τι θα πρέπει να μάθεις ακόμη και τι χαρακτήρας θα πρέπει να είσαι σε μία εργασία που συνδυάζει τεχνικές γνώσεις, καλλιτεχνική αντίληψη, αλλά και

επικοινωνιακές δεξιότητες, καθώς οφείλεις να συνεργάζεσαι με όλους τους υπόλοιπους δημιουργούς μίας παράστασης από τον πρώτο, τον σκηνοθέτη, έως τον τελευταίο, τη μοδίστρα, και φυσικά τον ηλεκτρολόγο της παράστασης -αν υπάρχει βέβαια πρώτος και τελευταίος συντελεστής σε μία παράσταση αφού κανείς και καμία δεν περισσεύει σε μία τέχνη που παράγεται και υφίσταται λόγω της συνεργασίας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, αναλύονται οι στόχοι του σχεδιασμού φωτισμών, που δεν είναι άλλοι από την ορατότητα, την επίτευξη της πλαστικότητας της φόρμας όλων των στοιχείων της παράστασης, έμψυχων και άψυχων, τη δημιουργία μίας σύνθεσης που να διαθέτει ισορροπία και αισθητική αντίληψη όπως κι ένας ζωγραφικός πίνακας ή μία εικαστική εγκατάσταση, την επίτευξη της κατάλληλης ατμόσφαιρας και του ρυθμού που δένει με το έργο που παρουσιάζεται και φυσικά την υποστήριξη ενός στιλ που διακρίνει τον καλλιτέχνη - σχεδιαστή φωτισμού και αφήνει την προσωπική του σφραγίδα στην παράσταση.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται το πώς αντιλαμβάνεται το ανθρώπινο μάτι το φως, μία γνώση που είναι εντελώς απαραίτητη ώστε να κατανοήσουμε τις προϋποθέσεις που δεν θα πρέπει να αγνοεί κάποιος/-α που επιχειρεί να φωτίσει μία παράσταση. Στο τέταρτο και μεγαλύτερο κεφάλαιο του βιβλίου, η Χριστίνα Θανάσουλα αναλύει τη μέθοδο που ακολουθεί, ώστε να σχεδιάσει με ακρίβεια, ασφάλεια και αισθητικές αξιώσεις, έναν θεατρικό φωτισμό. Αναμφίβολα εδώ βασίζεται στη μεγάλη της εμπειρία και καταθέτει τη δική της προσέγγιση. Ο συστηματικός τρόπος, όμως, που δομεί την εργασία της, μας προσφέρει μία παραδειγματική εποπτεία μίας θεατρικής δραστηριότητας που υποψιαζόμασταν και είναι εξαιρετικά ενδιαφέρον που τη μοιράζεται μαζί μας. Βήμα-βήμα, από τα πρώτα στάδια της έρευνας για το έργο και την παραγωγή, ακολουθώντας στην ανάπτυξη του φωτιστικού σεναρίου, μας αποκαλύπτει τα μυστικά της «κουζίνας» της σκηνης: ποιες είναι οι θέσεις για τα φώτα, ποιες μπορεί να είναι οι φωτιστικές πηγές και οι φωτιζόμενες περιοχές, τα χρώματα, τα ειδικά φώτα, οι γωνίες, μέχρι και το τελικό στήσιμο, το σταμπιλάρισμα, τη γενική δοκιμή και την πρεμιέρα.

Το βιβλίο θα ήταν ελλιπές χωρίς ένα εξειδικευμένο κεφάλαιο για τον σύγχρονο φωτιστικό εξοπλισμό, το οποίο περιλαμβάνει αναλυτική αναφορά σε όλους τους τύπους των προβολέων, τόσο των συμβατικών, δηλαδή των «παλιών» φώτων πυρακτώσεως, όσο και των σύγχρονων led, που καταναλώνουν λιγότερη ενέργεια και γεμίζουν σταδιακά τα σταγκόνια των ελληνικών σκηνών.

Ένα βιβλίο για τον φωτισμό πραγματικά άργησε να γραφτεί στα ελληνικά και χαίρομαστε που μία απόφοιτος του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών (του ΕΚΠΑ) το έκανε πράξη. Ενώ είμαστε μία χώρα με πολύ μεγάλη θεατρική ιστορία δεν παύει αυτή να είναι μικρή σε οικονομικό status κι έτσι δικαιολογείται η απουσία μίας έκδοσης για ένα όχι μόνο καλλιτεχνικό, αλλά και τεχνικό επάγγελμα. Η έκδοση, όμως, θέτει τα θεμέλια για να αναπτυχθεί ένας κοινός κώδικας επικοινωνίας, ώστε να ανοίξει και να παραχθεί μία συζήτηση γύρω από το αντικείμενο. Ο αναγνώστης μαθαίνει ένα νέο λεξιλόγιο και στην κατανόησή του βοηθά η πλούσια εικονογράφηση (εικόνες, σχέδια και γραφήματα) που το συμπληρώνει. Η έκδοση επιπρόσθετα αναδεικνύει και μία πτυχή του θεάτρου που σπάνια συζητείται: την υλική και κατ' επέκταση την οικονομική του διάσταση. Μπορεί μία παράσταση να μην αφήνει ως σύνολο κάποιο τεκμήριο, όταν ανάβουν τα φώτα της πλατείας και σβήνουν τα φώτα της σκηνής να είναι πλέον μία ανάμνηση ενός βιώματος για τους θεατές, αλλά για να φτάσουμε σε αυτό το άυλο αποτέλεσμα απαιτείται η αξιοποίηση αρκετών υλικών στοιχείων και πολλής τεχνικής εργασίας, ένα γεγονός που ο *Σχεδιασμός φωτισμών* καθιστά απόλυτα σαφές.

Κλείνοντας, η εν λόγω έκδοση υπογραμμίζει και μία άλλη σημαντική παράμετρο που τα τελευταία χρόνια φαίνεται να υποτιμάται: τον επαγγελματισμό που απαιτείται για να έχουμε

ολοκληρωμένες και ποιοτικές παραστάσεις. Παρόλο που η χώρα μας κατέχει το ρεκόρ των περισσότερων παραστάσεων ανά έτος ίσως παγκοσμίως, αφενός μιλά μία “μικρή” γλώσσα και αφετέρου δεν διαθέτει ένα ικανό σώμα επαγγελματιών του θεάτρου που θα δικαιολογούσε την έκδοση ανάλογων βιβλίων τα προηγούμενα χρόνια. Γνωρίζουμε όλοι ότι οι εξειδικευμένοι επαγγελματίες και καλλιτέχνες του θεατρικού φωτισμού είναι ευάριθμοι (Σοφία Αλεξιάδου, Αλέκος Αναστασίου, Νίκος Βλασόπουλος, Αλέκος Γιάνναρος, Χριστίνα Θανάσουλα, Αργύρης Θέος, Στέλλα Κάλτσου, Μελίνα Μάσχα, Σάκης Μπιρμπίλης, Ελευθερία Ντεκώ, Τάσος Παλαιορούτας, Λευτέρης Παυλόπουλος, Βαλεντίνα Ταμιωλάκη κ.ά.). Επομένως, η παραγωγή συναφών βιβλίων και εγχειριδίων για νέους επαγγελματίες του θεάτρου, θα σημαίνει ότι το θέατρο μας ανοίγει νέους δρόμους μακριά από τα όποια ερασιτεχνικά μονοπάτια. Τα περιμένουμε.

Βιογραφικό: Η Ίλια Λακίδου είναι θεατρολόγος, διδάκτορας του Πανεπιστημίου Αθηνών. Έχει διδάξει Θεατρική Αγωγή στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση για 20 χρόνια (1997-2017). Συνέταξε το νέο πρόγραμμα σπουδών για το μάθημα «Θεατρολογία» στα Καλλιτεχνικά Γυμνάσια (ΦΕΚ 166/τ. Β'/1-2-2016). Έχει επιμεληθεί εικαστικές εκθέσεις με αποκορύφωμα την έκθεση «Ο Σπύρος Βασιλείου και το θέατρο» (Μουσείο Μπενάκη – Κτήριο Οδού Πειραιώς, 2011). Το 2014 εξέδωσε στα ελληνικά το έργο της Ανν Σουρζέρ (Ann Surgers) «Σταθμοί της σκηνογραφίας του Δυτικού θεάτρου» (Αιγόκερως), το οποίο συμπλήρωσε με το επίμετρο «Η σκηνογραφία του νεοελληνικού θεάτρου». Από το 2017 υπηρετεί ως εργαστηριακό και διδακτικό προσωπικό (μέλος ΕΔΙΠ) στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών της Φιλοσοφικής Σχολής του ΕΚΠΑ και είναι μέλος του Εργαστηρίου Έρευνας και Τεκμηρίωσης του Νεοελληνικού Θεάτρου του Τμήματος. Συγγράφει για τις εκδόσεις ΚΑΠΑ τα έργα της σειράς «Σχολική Σκηνή».

Στοιχεία επικοινωνίας: E-mail <ilakidou@theatre.uoa.gr>